

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Trhaja vsak četrtik in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 8 K, pol leta 4 K in za četrt leta 2 K. — Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge kravenstranske dežele 8 K. — Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 7 K. — Naročnina se pošilja na: Upravišтво „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 16 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravišтво: Koroška cesta šte. 5, sprejemna naročnina, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne peletovine za enkrat 48 vin, ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 36 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanja“ stane beseda 10 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštno proste.

Skof za Jugoslavijo.

Različni slovenski in nemški listi, ki se imenujejo katoliški ali krščanski, so v zadnjem času večkrat na tako nizkoten način kakor tu pri nas „Stajero“ napadali narodnozavedne škofo dr. Jegliča, dr. Mahničja in zagrebškega nadškofa dr. Bauera, ker so se izrekli za jugoslovansko deklaracijo. Omenjeni listi so popolnoma v službi naše nemške vlade ter dobivajo od nje tudi podporo v različnih oblikah. Z zahvalo morajo napadati in obrekovati vse, kar je jugoslovanskega. Posebno se odlikujejo v napadih Susteršič-Lampetova „Resnica“ in „Novice“ v ljubljani ter „Reichspost“ in „Das Neue Österreich“ na Dunaju. Zadnje imenovani list se je spozabil celo tako nizko, da je sumnil škof, češ, da se izpostavlja za jugoslovansko idejo na povelje prostozidarjev. Vsem tem klevetnikom je odgovoril krški škof dr. Mahnič v zagrebških „Novinah“, v katerih odločno zavrača lažnjive in hudobne klevetnike in se poglobno in brezobzirno zopet izreče za Jugoslavijo. — Med drugim pravi:

„Mi se potapljamo, mi ginemo... Kdo nam in zameril, ako, ker nam ni mogoče zadostiti naravnemu nagonu samohranitve, vpijemo kot občan, se protestiramo, zahtevamo svoje pravice, ključemo na pomoč? Od koga bi morali pričakovati predvsem pomoči, ako ne od vas, gospodje, ki imate v rokah oblasti in moč? Kaj ta dobivamo mesto tega od vas? Mi vpijemo v oburo a vi obsojate naše klice kot veleizdajstvo, kot korakanje po godbi prostozidarjev, naše vpitje vas samo vznemirja, da se močneje pritiskate na nas. Mi zahtevamo, da nam odprete državni zbor, če vsaj tu izpovemo svojo bol; a vi nam zapirate ta državni zbor in greste pod krila § 14. Vi nam prepovedujete javno govoriti in pisati v obrambo svojih pravic; vi branilce naše svete stvari zapirate, izklanjate, konfirirate, a kar je najhujše, vi voditelje katoliške stranke, naše škofo, slikate svetu kot pokorne sluge prostozidarjev, ki baje vrše zapovedi tega prostozidarstva!

Vi naših tožb, naših obupnih klicev nočete slišati. Da, čim bolj vpijemo, tem hujše je z nami. Kaj torej hočemo? V srednjem veku so krivično tlačani narodi klicali papeža kot očeta vesoljnega krščanstva in on je tisto mogočno gosposko, ki je pravo božje postave zamenjavala s pravom pesti, poklical na odgovor, pa ako ga ne bi poslušali, jim je vzel oblast. Ali danes je Evropa papežu odpovedala pokornost in hoče brez njega deliti pravo narodom. Videvi smo, kako so hoteli v takozvanih haških mirovnih konferencah dati svetu neko vrsto mednarodnega sodišča; a kako se je poskus, deliti narodom pravo in osigurati svetu mir brez Kristusja in njegovega namestnika — sramotno izjalovil, nam spričuje ravno sedanja svetovna voja. Torej od tu nič!

Končno se je v malih tlačanih narodih — tako tudi v nas — poročila misel, ker nikjer ne najdemo razumevanja in uvaževanja naših opravičenih pritožb, ali ne bi mogli naših zadev predložiti bodoči mednarodni konferenci, do katere bo vendar, preje ali pozneje, prišlo. Med tem, da zopet odkrito povemo, tudi od te mirovne konference kot take veliko ne pričakujemo. V diplomatskih krogih dela veliki aristokrati svetovnega miru na Petrovi stolici, Benedikt XV. z vsemi silami na to, da se sklene mir na temelju — medsebojnega sporazuma, ki je ponovno povedal svoje prepričanje, da mora priti do pravega trajnega miru le tedaj, ako obrzdajo veliki narodi svoje nenasišeno politično lakomnost in se odpovejo željo nesrečnega nadvladja. Prenehajo naj tlačiti male narode. Dajie vsakemu narodu njegove pravice in svoboden razvoj njegovih sil. To je jedro političnega programa papeža Benedikta XV. Mi vemo, kako težji papežu Benediktu XV. na srečo usoda malih tlačanih narodov, a smo prepričani, da smo tudi mi Jugoslovani, ki smo si pred vsemi evropskimi narodi pridobili zasluge za brambo krščanske vere in onike, globoko zapisani v njegovem očetovskem srcu. Tudi narodeva beseda se bo morala pri pomirjevanju sprtih krščanskih narodov poslušati in uvaževati in prej ne bo prišlo in tudi ne more priti do trajnega miru. To je tudi glavni razlog, zakaj se upamo sklicevati na bodoči mirovni kongres: ker tam bomo imeli očeta, ki bo zastavil svojo besedo za nas in za naše svete pravice. Ali je to veleizdajstvo?

O veleizdajca! Mi smo veleizdajci, ker protestiramo proti krivicam, ki se nam povzročajo dnevno, ker zahtevamo svoje pravice? Hoteli bi videti, vi

bratje Nemci in Madžari, kako bi se pokazalo vaše domoljubje in udanost cesarski hiši, ako bi pričeli na vašem narodnem telesu izvrševati operacijo prav podobno tisti, ki jo že skozi stoletja izvršujete vi na našem!

Kaj bi počeli gospodje Madžari, če bi vam iz Dunaja pričeli kosati Veliko Madžarsko na okrožja, kar namerajo storiti na Češkem? To se razume, da se vi sklicujete na vaše zgodovinsko pravo; ali tudi Češka ima svoje zgodovinsko pravo kot neodvisno — kraljestvo, pravo, ki v nobenem oziru ne zaostaja za vašim državnim pravom. Ali ne nosi avstrijski cesar poleg vas in pred vami naslova: češki kralj? Seveda, češko državno pravo je ostalo na papirju, dočim je postalo vaše pravo dejstvo!

Kaj bi, gospodje od listov „Neues Österreich“ in „Reichspost“ — da ne govorim o pristaših vsemenske stranke — kaj bi vi pričeli, ako bi vam na Dunaju v vaše šole, v srednje in ljudske in v druga učilišča, uvedli čez noč češki jezik, a vaši otroci ne bi smeli niti besedice izgovoriti nemški? Vendar bi vam moglo onih pet ali šest sto tisoč Čehov, ki živijo na Dunaju, storiti to z isto pravico, s katero vi na pr. Slovincem v Trstu in Gorici, čeprav se domačini in jih je 20krat več kot vas, ne privoščite niti ene cele ljudske šole! V sami Kranjski, ki je do 95 odst. slovenska, a le 5 odstotkov nemška, imajo Slovinci le samo eno čisto slovensko gimnazijo, ali tudi ta ni državna.

Ali ko bi vam, gospodje na Dunaju, na Tirolskem in Solnograškem pričeli z namesništvom dopisovati izključno v češkem in poljskem jeziku, kot nam do isujejo izključno v nemškem jeziku? Kljub vsem našim zahtevam in protestom ste ustanovili v Trstu nemško mornariško šolo, iz katere je izključen naš jezik, čeprav je morje in njegova obala od Tržiča do Kotorja naša!

Pojdite na Koroško! Na Koroškem je razmeroma mnogo več Slovincem kot na Češkem Nemcem. A kaj bi pričeli, če bi vam na Češkem zaprli ali počehili, začehli od nemškega vseučilišča v Pragi, gimnazije in druga učilišča, pa do zadnje ljudske šole, dočim vi na Koroškem Slovincem ne privoščite niti ene ljudske šole!

Nasprotno, vi se nam na vse naše tožbe in proteste enostavno smejele, norce brijete. Ko sem pred 20 leti nekemu, sedaj pokojnemu, c. kr. ministrskemu predsedniku na Dunaju jasno dokazal, kam vodi politika tlačanja in izkoriščevanja enega naroda proti drugemu, mi je enostavno odgovoril: „Wir haben ja die Macht!“ (Mi imamo vendar moč!) Se več, vi hočete, da vam k vašemu ubijalskemu delu pritrjujemo, da vas slavimo kot edine državne zveste, edino zanesljive stebre habsburške cesarske hiše!

Da, na rodni zemlji smo mi raja, žrtve vaše samogoltno politike. Mi smo vam „Herdenvolk“ (čredni narod). Z lastnimi očmi moramo gledati, kako nam trgata od naše zemlje kos za kosom, kako postajamo tuji na rodni zemlji. In na vse to ne bi smeli niti črhnuti, da nas pred svetom ne proglasite za veleizdajalce, upornike, za izraško, s katero se po mili volji igra prostozidarstvo.

Gospodje, ako hočete najti podavačev-prostozidarjev, potem jih iščite drugje, a ne med nami. Iščite jih v vaših vrstah!

Nova b emen.

Za mesec september sklicuje vlada državni zbor, da ji dovoli 600 milijonov K novih davkov in da od nje dobi novih davčnih predlog za nadaljnjih 600 milijonov.

Septembra meseca se bi imelo skleniti nekaj povišanja zemljiškega in obrtnega davka in vinski davek, davek na premog in sladkor.

ne predlaga se noben davek, ki zadene vojne dobičkarje in milijonarje, samo na široke rame ljudstva — hoče graditi. Pustimo na stran povešek obrtnega davka in zemljiškega (dasi se razume, da opozicija ne bo dovolila, da se nižji razredi še bolj obremenijo), glavno upanje države so konsumni davki. Sladkor rabi vsakdo, premog potrebuje vsak obrt in zato se podražanje premoga odvali na vse kupce obrtnih proizvodov, vinski davek na prav posebej zadene južne kraje. Vinski davek je kakor posebna kazen za južni del Avstrije. Vlada se jako moti, če misli, da bo ljudstvo mirno vzelo na svoje rame novo breme. Vin-

ski davek se hoče vrhutega že kar pri pridelovalcu pobirati, kar je za naše vinogradništvo s slabimi in mokrotnimi kletmi in sodi se prav posebno breme.

Ljudski zastopniki so drugega mnenja, kakor vlada, ki širi po svojih židovskih listih, da mora — bankrot napovedati, če novih davkov ne doseže. Ta grožnja nobenega pametnega človeka ne moti in to tem manj, ker vemo, da ta krik služi le za to, da se ne bi preveč javno videlo, da hočejo vojne dobičkarje šuvati, a ljudstvo ujeti.

S 600 milijoni bo državi bore malo pomagano glede bankrota. Saj nas 14 dni vojske stane 600 milijonov K! Vemo pa, da če od teh 600 milijonov odvisi spas države, da se prav lahka najde vire, ki ne bodo dali veliko dela: vojni dobičkarji, visoki dohodninski in pridobninski razredi prenesejo 600 milijonov igraje.

Za omenjenih 600 milijonov pa raste se oolo drugih pripomočkov: Postavite v kontrolo in potrditev vojaških nabav poštene zastopnike ljudstva, pa boste kmalu videli, da se 600 milijonov pri vojaških dobavah prav dobro da prihraniti. Tudi prejemajo nekateri visoki gospodje veliko previsoke plače, nekaj letnikov je čisto odveč pod orožjem in zlasti število častnikov in moštva v zaledju se da znižati se morda za polovico! Prihranilo bi se ne 600, ampak 2-3krat 600 milijonov!

V Mariboru je ravno kar naprodaj preko 30.000 praznih šampanjskih steklenic. Prodajalci jih vojaški erar! Ali ne razume tako vsakdo, kje se da stadi?

V vseh drugih državah se pri vojaških naročilih postopa potom komisij, ki so odgovorne ljudstvu. Zastopnik ljudstva ima upogled v vsak način in izdatek.

Res otročja je vlada, če misli, da bo naša opozicija v državnem zboru mirno gledala, kako pojde 600 milijonov iz ljudskega žepa v neko brezdnost, kamor nikdo ne vidi, a kjer neki gotovi ljudje tako izborno živijo.

Letošnja jesen prinese hude boje v državnem zboru. Odkrilo se bo vse avstrijsko finančno vprašanje in vojno gospodarstvo.

Veliki dogodki na francoskem bojišču

Nemško uradno poročilo z dne 4. avgusta se priobčilo za vojni dejstvo, da so se Nemci na francoskem bojišču vnovič umaknili. Že iz poročila poprejnega dne, v katerem se je poročalo o bojih „zadnjih straž“, je bilo razvidno, da so imeli boji, ki so se vršili dne 1. in 2. avgusta na črti Fereen-Tardenois-Villeen-Tardenois na severnem bregu reke Marne, namen kriti umikanje nemških armad. Umavno, da so združeni Angleži, Amerikanci in Francozi označili ta umik nemških armad kot velik uspeh, saj so Francozi zopet zasedli v vojaškem oziru važno mesto Soissons, katero so Nemci sami označili kot največji uspeh zadnje velike nemške ofenzive. Nadalje je tudi umavno, ako Francozi trdijo, da so se morali Nemci umakniti na njihov pritisk približno za 5 km. Temu nasprotno pa zatrjujejo nemška poročila, da je bilo umikanje nemških čet izvršeno tako, da sovražnik tega ni niti opazil, ker je še obstreljeval postojanke — katere so nemške čete že zapustile.

Nemško vrhovno armadno vodstvo je uvidelo, da mu vspricho velike sovražne premoči ne preostaja ničesar drugega, kakor da pravočasno umakne svoje čete.

Iz izjav nemških vrhovnih armadnih poveljnikov feldmaršalov Hindenburga in Ludendorffa nampram časnikarjem je razvidno, da nemško vrhovno armadno poveljstvo nikakor noče prikrivati neuspeha začne velike nemške ofenzive, kajti Ludendorff je izjavil odkritosrčno: „Tokrat se nam je izjalovil naš napadalni načrt.“ Kot vzrok navaaja, da se je sovražnik izognil nemškemu napadu, s tem so pa Francozi doprinesli dokaz, da so se od svojih sovražnikov Nemcev mnogo naučili. Načrt, kako se je treba sovražnc umakniti ter tako izogniti silnemu udarcu, je pl. Hindenburg opetovano izvršil v letih 1915, 1916 in 1917, ko je na ruski fronti krvavo potreboval ogromno število svojih čet, katere ima sedaj na zapadnem bojišču ter je bil vsled tega primoran, da ni mogel napadati, marveč sovražne napade samo odbijati. In pravzaprav se je Hindenburg posluževal tudi tokrat